

U POVODU 85. GODIŠNJICE
AKADEMIKA ANDRE MOHOROVIČIĆA

Ove godine jedan od najznačajnijih i najplodnijih povjesničara i teoretičara hrvatske arhitekture akademik Andre Mohorovičić navršava osamdeset i pet godina života. Profesor Mohorovičić rođen je 12. srpnja 1913. u Križevcima. Diplomirao je 1935. na Tehničkom i 1938. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Dugi niz godina, do umirovljenja 1983. godine, predavao je kao redoviti profesor na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu. Redoviti je član HAZU od 1962. godine. Bio je glavni urednik Enciklopedije likovnih umjetnosti. Napisao je golem broj radova iz povijesti arhitekture u Hrvatskoj.

Glavna su mu djela:

Analiza historijsko-urbanističkog razvoja grada Zagreba, Rad JAZU 287, Zagreb 1952.

Prilog analizi nekih osnovnih problema teorije arhitekture - O kategorijama apsolutnog i relativnog u teoriji arhitekture, Zagreb 1975.

Osnove determinante starohrvatske kulture i umjetnosti u knjizi T. Marasović-S. S. Gvozdanović: *Prilozi istraživanju starohrvatske arhitekture*, Split 1978.

Graditeljstvo u Hrvatskoj - arhitektura i urbanizam, Zagreb 1992.

U tim svojim radovima dao je briljantne sintetične preglede različitih razdoblja hrvatske arhitekture i urbanizma, pogotovo ranog srednjeg vijeka. Od posebnog su značenja njegovi prikazi i osnovna analiza nekih istaknutih urbanističkih objekata na području sjeverozapadne Istre, prilozi analizi razvoja historijske arhitekture Istre i Kvarnera, doprinosi analizi razvoja arhitekture na našim otocima od Krka, Lošinja, Cresa, Raba do Mljeta, proučavanje razvoja urbanizma (gradova i ruralnih cjelina) od istočne obale Jadrana do kontinentalne Hrvatske, te analiza starohrvatske arhitektonske baštine. Tako je posebno zanimljiva njegova analiza karaktera urbane strukture Slavonske Požege. U svojim radovima akademik Mohorovičić ukazuje na kulturno-povijesno značenje mnogih hrvatskih gradova i urbanističkih cjelina od Varaždina do Istre i kvarnerskih otoka. U svojim je analizama donio orig-

inalna znanstvena zapažanja, kojima je doprinio tumačenjima povijesnih, tipoloških, stilskih i konstrukcijskih problema hrvatskoga graditeljstva.

Njegovi stručni radovi temelje se na metodi analize kojom se služi i poslije u teoretskom pristupu arhitekturi i urbanizmu. Osobitu pažnju posvetio je proučavanju hrvatske arhitektonske baštine u Istri, kvarnerskim otocima, Mljetu i Slavoniji. Svojim izučavanjem te problematike dao je smjernice kasnijim istraživačima hrvatske arhitektonske i urbanističke građe.

Kao profesor naslijedio je katedru koju je vodio profesor dr. Petar Knoll. Radi studijskog usavršavanja boravio je više mjeseci u Pragu, Beču i Firenci. Do umirovljenja 1983. godine predavao je generacijama arhitekata koji su iz njegovih predavanja na predmetima povijest umjetnosti i teorija arhitekture crpili dragocjena znanja, spoznaje i iskustva.

Iz njegovog arhitektonskog opusa valja istaknuti obiteljske kuće u Srebrnjaku 60 i Škričevoj 4 u Zagrebu. One dokazuju i Mohorovičićev arhitektonski talent, koji baveći se čitav život poviješću i teorijom arhitekture nije mogao u potpunosti zaokružiti.

Obavljao je razne funkcije u toku svog dugogodišnjeg rada. Bio je potpredsjednik JAZU, glavni tajnik JAZU, predsjednik odbora za izgradnju Sveučilišta u Zagrebu, predsjednik RSIZ-a u oblasti kulture SR Hrvatske, predsjednik Skupštinskog odbora za izgradnju Nacionalne i sveučilišne biblioteke.

Za svoju djelatnost, dobio je brojna priznanja, među kojima jesu: republička nagrada "Božidar Adžija" 1975. godine za životno djelo, za cjelokupni znanstveni rad i djelovanje, republička nagrada "Vladimir Nazor" 1982. godine, izabran je za dopisnog člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti 1983., zatim slijedi Orden Republike sa srebrnim vijencem 1973. godine te Orden Republike sa zlatnim vijencem i Povelja ZAVNOH-a 1987. godine.

Da bi se vidjelo značenje i obim Mohorovičićeva rada, u ovoj knjizi prilaže se popis znanstvenih radova i znanstvenih referata, koji završava značajnim priložima u zbornicima njegovih prijatelja i kolega, akademika Krune Prijatelja i Iva Petriciolija, koji također pokazuju njegovu neprekinutu aktivnost. Taj je popis uz prethodni sažeti pregled Mohorovičićeva znanstvenog, teorijskog, umjetničkog i javnog rada i djelovanja najbolji dokaz svestranosti i originalnosti njegovih pogleda na kompleksnu problematiku hrvatske arhitektonske baštine. Završio bih riječima Sene Sekulić Gvozdanović u povodu dodjele nagrade "Vladimir Nazor": *Svestrano zaslužan znanstveni radnik sa više od 40 godina javnoga kulturnog djelovanja Mohorovičić je obogatio našu znanost originalnim rezultatima rada i osebujnim stavovima prema spomeničkoj baštini i kulturnoj prošlosti na području razvoja umjetnosti, arhitekture i urbanizma... Kao čovjek, znanstveni i kulturni radnik, orijentiran je prema harmoničnom i humanom te je četrdeset godina nenadmašiv pedagog, govornik, organizator."*

POPIS ZNANSTVENIH RADOVA I ZNANSTVENIH RASPRAVA
AKADEMIKA ANDRE MOHOROVIČIĆA

1. Opatijske gotske crkve u Hrvatskoj
Sem. za povijest umjetnosti, Zagreb 1937.
2. Talijansko i srpsko zidno slikarstvo xiii. i xiv. st. s osobitim obzirom na hipotezu prof. okunjeva o primatu srpskog slikarstva
Sem. za povijest umjetnosti, Zagreb, 1937.
3. Teoretska analiza arhitektonskog oblikovanja
Arhitektura 1-2, Zagreb, 1947.
4. Analiza razvoja arhitektonskog oblikovanja naroda SSSR-a
Republika IV, 2, Zagreb, 1948.
5. Prilog teoretskoj analizi problematike arhitektonskog oblikovanja
Arhitektura 1-2, Zagreb, 1950.
6. Starohrvatska arhitektura (o analizi osnovnih problema starohrvatske arhitekture)
Republika VI, 2-3, Zagreb, 1950.
7. Analiza historijsko-urbanističkog razvoja grada Zagreba
Rad Jugoslavenske akademije, knj. 287, Zagreb, 1952.
8. Prilog analizi problema kvalitete u arhitekturi
Pogledi 5, Zagreb, 1953.
9. Pregled i analiza novootkrivenih objekata historijske arhitekture na području grada osora
Bulletin Inst. za lik. umjet. Jug. akademije 1-2, Zagreb, 1953.
10. Prikaz i osnovna analiza nekih istaknutih urbanističkih i arhitektonskih objekata na području sjeverozapadne Istre
Bulletin Inst. za lik. umjet. Jugoslavenske akad. 3-4 i 5-6, Zagreb, 1953. i 1954.
11. Značenje le corbusiera u razvoju arhitektonskog stvaranja našeg stoljeća
Bulletin Inst. za lik. umjet. Jug. akad. 3-4, Zagreb, 1953.
12. Prilog analizi razvoja historijske arhitekture na otocima Lošinj i Cresu
Ljetopis Jug. akademije, knj. 59, Zagreb, 1954.
13. Prikaz nekih karakterističnih elemenata u razvoju urbanističke strukture naselja na području sjeverozapadne Istre
Ljetopis Jug. akademije, knj. 59, Zagreb, 1954.
14. Analiza razvoja pučkih nastamba na otočnoj skupini Lošinj-Cres
Ljetopis Jug. akademije, knj. 60, Zagreb, 1955.
15. Prilog analizi definiranja umjetničkog izraza u arhitekturi
Bulletin Inst. za lik. umjet. Jug. akademije 8, Zagreb, 1956.
16. Apsyrtides - apsoros
Römische Forschungen in Niederösterreich B. III, Graz 1956.

17. Analiza razvoja urbanističke strukture naselja na otocima zapadnog Kvarnera
Ljetopis Jug. akademije, knj. 61, Zagreb, 1956.
18. Osor (apsyrtides - apsoros)
Bulletin Inst. za lik. umjet. Jug. akad. 9-10, Zagreb, 1956.
19. Razvoj nastamba i naselja na otoku susku
Monografija "Otok Susak", izdanje Jug. akademije, Zagreb, 1957.
20. O analizi pučke arhitekture
Bulletin Inst. za lik. umjet. Jug. akademije 1, Zagreb, 1957.
21. Problemi tipološke klasifikacije objekata srednjovjekovne arhitekture na području Istre i Kvarnera
Ljetopis Jug. akademije, knj. 62, Zagreb, 1957.
22. Problem primjene specifične interpolacije gotičke konstrukcije svoda u romaničke objekte na području Istre i otoka Cresa
Ljetopis Jug. akademije, knj. 63, Zagreb, 1958.
23. Sjeverozapadna granica teritorijalne rasprostranjenosti starohrvatske arhitekture
Peristil 2, Zagreb, 1958.
24. Arhitektura Horvatii xv i xvi vekov
V. I. A. izdanje Akademije stroiteljstva i arhitekturi SSSR, V. tom, I. knjiga, dio II, glava
9, Moskva 1958.
25. Arhitektura Horvatii vii do xiv veka
V. I. A., o. c. Moskva 1959.
26. Arhitektura Horvatii ot 1918 do 1941 goda
V. I. A., o. c., Moskva 1959.
27. Arhitektura (teoretski uvod i osnovni elementi razvoja)
E. L. U., I., Zagreb, 1959.
28. U obranu dubrovnika
Bulletin Zav. za lik. umjet. Jugoslavenske akademije 1, Zagreb, 1959.
29. Izginevajoči urbanistični ansambli
Naši razgledi, VIII-9, Ljubljana 1959.
30. Arhitektura horvatii ot seredine xiv v. do pervoi mirovoj vojni
V. I. A., o. c., Moskva 1960.
31. Problem razvoja romaničke arhitekture na tlu hrvatske razmatran s osvrtom na ruševni kompleks rudina u Slavoniji
Ljetopis Jug. akademije, knj. 64, Zagreb, 1960.
32. Prilog poznavanju razvoja arhitekture na otoku Mljetu
Beritićev zbornik, Dubrovnik, 1960.

33. Arhitektura na području Hrvatske (kronološki i stilski razvoj)
E. L. U., II., Zagreb, 1961.
34. Razvoj arhitekture na području Engleske u doba normanskog i gotičkog razdoblja
E. L. U., II., Zagreb, 1961.
35. Razvoj umjetnosti na području Francuske u doba predromanike, romanike i gotike
E. L. U., II., Zagreb, 1961.
36. Estetska valorizacija ruralnih arhitektonskih ansambala
Zbornik za nar. život i običaje Jug. akademije, Zagreb, 1962.
37. Arhitektura (teoretska analiza arhitektonske djelatnosti i historijskog razvoja)
T. E., I., Zagreb, 1963.
38. Arhitektura horvatii ot XVII do seredine XIX veka
V. I. A., o. c., Moskva 1964.
39. Nalazi mozaika s ornamentalnim i figuralnim motivima u gradu Krku
Buletin Zav. za lik. umjet. Jug. akademije 1-2, Zagreb 1964.
40. Osvrt na problematiku razvoja suvremene arhitekture (prikaz povezan s osvrtom na životni opus Le Corbusiera)
Bulletin Zav. za lik. umjet. Jug. akademije 1-2-3, Zagreb 1965.
41. Novootkriveni nalazi antičkih terma, oratorija i starokršćanske bazilike u gradu Krku
Rad Jug. akademije, knj. 360, Zagreb, 1971.
42. Umjetnost u hrvatskoj u doba razvoja glagoljice
Slovo 21, Zagreb, 1971.
43. Srednjovjekovna arhitektura Slavonije
Tekst u knjizi "Srednjovjekovni spomenici Slavonije"
Izdanje Jugoslavenske akademije, Zagreb 1973.
44. Analiza razvoja pučkih nastamba na otočnoj skupini Lošinj-Cres
Otočki ljetopis 1, Cres-Lošinj 1973.
45. Razvoj urbanih cjelina, arhitektonske izgradnje i likovnog stvaranja na tlu Istre u doba srednjeg vijeka
Ljetopis Jug. akademije, knj. 77, Zagreb 1973.
46. Stari gradovi - kulturnopovijesni fenomen liburnijske obale
Liburnijske teme, Knj. 1, Opatija 1974.
47. Poreč i poreština - razvoj urbanih cjelina i arhitektonske izgradnje od 11. do 19. stoljeća
Monografija, Poreč-Zagreb 1975.

48. Razvoj arhitekture na području Slavonije u razdoblju od XVI do XIX st. Tekst u knjizi "Spomenici Slavonije iz razdoblja XVI-XIX st." Izdanje Jug. akademije, Zagreb 1975.
49. Teorija arhitekture (prilog analizi nekih osnovnih problema teorije arhitekture) Knjiga u izdanju Acta architectonica, I, Zagreb 1975.
50. Priroda kao okvir urbane i arhitektonske izgradnje Liburnijske teme, knj. 2, Opatija 1977.
51. Značenje djela vincenta iz kastva Bulletin Raz. za lik. umjet. Jug. akad. 1, Zagreb 1977.
52. Arhitektonski prostor - okvir djelu Vincenta iz kastva Bulletin Raz. za lik. umjet. Jug. akad. 1, Zagreb 1977.
53. Prilog analizi vrednovanja povijesnih urbanih cjelina i objekata arhitekture u okviru rada na zaštiti spomenika kulture u SR Hrvatskoj Knjiga u izdanju RSIZ-a u oblasti kulture SRH, Zagreb 1978.
54. Osnovne determinante starohrvatske kulture i umjetnosti Edicija: Prilozi istraživanju starohrvatske arhitekture, JAZU i Arh. fakultet, Split 1978.
55. Die stellung istriens in der kultur des mittelalters Jahrbuch für Hausforschung, Bd 29, Detmold-Münster 1979.
56. Opći uvjeti razvoja kulturnog i umjetničkog života hrvatske u toku XIX stoljeća Bulletin Raz. za likovne umjetnosti Jugoslavenske akademije 2 (48), Zagreb, 1979.
57. Kultura hrvatske X. stoljeća u okviru istovremenog kulturnog medija Europe Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, 21, Split 1980.
58. Gradovi Hrvatske EHPiK, Zagreb 1980.
59. Starohrvatska kulturna baština EHPiK, Zagreb 1980.
60. Značenje izbor akademika Đure Daničića za prvog tajnika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti Zbornik o Đuri Daničiću, Zagreb-Beograd, 1981.
61. Uvjeti povijesnog razvoja organiziranih urbanih cjelina u široj regiji Osijeka Zbornik radova Centra za znanstveni rad u Osijeku Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Osijek 1981. Posebna izdanja III.

62. Karakter urbane strukture Slavonske Požege u krugu tipologije evropskog urbanizma
Bulletin Razreda za likovne umjetnosti, Jugoslavenske akademije 1 (52), Zagreb 1982.
63. Urbano-kulturno oplemenjivanje čovjekove okoline
(Osvrt na urbano-kulturnu fizionomiju Zagreba)
Zbornik Savjetovanja "Ljudski okoliš u Zagrebu", Zagreb 1980-1982.
64. Pojave u hrvatskoj umjetnosti i kulturi na prijelomu stoljeća
Bulletin Razreda za likovne umjetnosti, Jug. akademije 2 (52), Zagreb, 1982.
65. Kulturno-povijesno značenje Varaždina
Zbornik "Varaždin", 800-ta obljetnica, Varaždin 1983.
66. Pojava Ivana Meštrovića u svijetu skulpture
Bulletin Razreda za likovne umjetnosti Jug. akademije, 1 (54), Zagreb, 1983.
67. Prilog poznavanju kulturno-povijesne atmosfere na području Hrvatske u doba osnivanja Strossmayerove galerije
Bulletin Razreda za likovne umjetnosti Jug. akademije 1 (55 i 56), Zagreb 1984/85.
68. Pojava Jurja Križanića u kontekstu evropskih kulturnih zbivanja
Zbornik radova: Znanstveni skup u povodu 300. obljetnice smrti Jurja Križanića,
Zagreb, 1985.
69. Ranosrednjovjekovni kulturni medij na tlu evrope i pojava slavenske pismenosti i književnosti
Kulturni radnik, XXXVIII-5, Zagreb, 1985.
70. Kulturno-povijesno značenje Virovitice
Virovitički zbornik (1234-1984), Virovitica 1986.
71. Tradicija povijesnog razvoja arhitekture na području Hrvatskh
Arhitektura 196-199/86, Zagreb, 1986.
72. Povijesno nasljeđe zadarske regije
Zbornik radova sa savjetovanja Prometno povezivanje Jadrana s posebnim osvrtom na
Zadar i sjevernu Dalmaciju, Zagreb 1986.
73. Pojava Miroslava Kraljevića i Josipa Račića u krugu evropskih kulturnih zbivanja
Bulletin Razreda za likovne umjetnosti Jug. akademije, 1 (57), Zagreb 1986.
74. Kulturno-povijesno značenje Raba
Rapski zbornik, Zagreb 1987.

75. Razvoj naselja i gradova na tlu Istre
Zbornik Znanstveni skup "Susreti na dragom kamenu", knj. 15, Pula 1987.
76. Bašćanska ploča - značenje bašćanske ploče kao fenomena u kulturnoj fizionomiji srednjovjekovne Europe
Bulletin Razreda za likovne umjetnosti Jug. akademije, 1 (58), Zagreb 1987.
77. Pojava slavenske pismenosti i književnosti u krugu ranosrednjovjekovnog europskog kulturnog medija
Slovo, 37, Zagreb 1987.
Zbornik radova - Tisuću i sto godina od smrti Metodijeve, Zagreb 1988.
78. Bašćanska ploča
Bašćanska ploča, Zbornik, knj. 1.
Zagreb-Krk-Rijeka 1988.
79. Narodni život i običaji kao etička i humana kategorija
Zbornik za narodni život i običaje, knj. 51, Zagreb 1989.
80. Kulturno-povijesno značenje Raba
Slovo o Rabu, Rab 1989.
81. Vjekovna borba Istre za slobodu
Pazinski memorijal, Zbornik knj. 18, sv. 1, Pazin 1989.
82. Prilog poznavanju antičkog urbanog sloja grada Krka
Izdanje Hrvatskog arheološkog društva, sv. 13, Zagreb 1989.
83. Srednjovjekovni samostanski kompleks sv. Krševana u zadru, žarište europskih kulturnih strujanja na tlu Hrvatske
Zadarska revija, br. 2-3, Zadar 1990.
84. Razvoj gradova i naselja na tlu Slavonije u posttursko doba
Zbornik radova - Peti znanstveni sabor Slavonije i Baranje, Posebno izdanje XIII, Osijek 1991.
85. Prilog komparaciji romaničke i gotičke arhitekture na obalnom i kontinentalnom području Hrvatske
Prilozi povijesti umjetnosti Dalmacije, sv. 32, Split 1992.
86. Graditeljstvo u Hrvatskoj
Knjiga u izdanju HAZU i Školske knjige, Zagreb 1992.
87. Samobor - prigodom 750. obljetnice dodjele povelje
Samoborac - posebno izdanje, Samobor 1992.
88. Istra (povijest, umjetnost, kultura)
Knjiga u izdanju "Laurana", Zagreb, 1993.
89. Istra - Hrvatsko primorje (povijesni slojevi kulturne baštine na istarskom, kvarnerskom i podvelebitskom području)
Knjiga "Hrvatski Jadran" u izdanju "M. Držić", Zagreb 1993.

90. Barok u Varaždinu
Radovi Zavoda za znanstveni rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Varaždinu, Knj. 6-7, Varaždin 1994.
91. Hrvatska kultura životna snaga u kataklizmi našeg vremena
Bulletin Razreda za likovne umjetnosti HAZU, god. XLII, br. 1 (60), Zagreb 1994.
92. Hrvatsko rano graditeljstvo
Hrvatska danas - Croatia today, God. I, Br. 1, Zagreb 1994.
93. Cesta kaj mi povedati znaš
Forum, HAZU, br. 5-6, Zagreb 1994.
94. Hrvatska (povijesno - kulturni identitet)
Knjiga "Hrvatska" u izdanju "M. Držić", Zagreb 1994.
95. Baukunst in kroatien (Graditeljstvo u Hrvatskoj, na njemačkom jeziku)
Izdanje HAZU i Školske knjige, Zagreb 1994.
96. Architecture in Croatia (Graditeljstvo u Hrvatskoj, na engleskom jeziku)
Izdanje HAZU i Školske knjige, Zagreb 1994.
97. Hrvatsko Zagorje (Povijesni, kulturni i umjetnički identitet)
Knjiga "Hrvatsko zagorje i Međimurje" u izdanju "Laurana", Zagreb 1995.
98. Natpis kneza Branimira iz 888. godine, dokument kulturnog identiteta Hrvata
Zbornik za narodni život i običaje, knj. 53, Zagreb 1995.
99. Starokršćanski sakralni objekti na kvarnerskim otocima Cresu, Lošinju, Iloviku, Orudi, Krku, Sv. Marku i Rabu
Prilozi povijesti umjetnosti Dalmacije, Br. 35-36, Split 1995-96.
100. Hrvatsko kulturnopovijesno ozračje u doba kralja Zvonimira
Zvonimir kralj hrvatski, Zbornik radova, Izdanje Hrvatske akademije i Filozofskog fakulteta, Zagreb 1997.
101. Teoretska analiza arhitektonskog oblikovanja
Programi i manifesti arhitekture XX. stoljeća, Biblioteka Psefizma, Zagreb, 1997.
102. Hrvatska kulturno-povijesni identitet
Hrvatska i Europa, Kultura, znanost i umjetnost, Izdanje HAZU, Sv. I., Zagreb 1997.
103. Ivanec, osnovni uvjeti nastanka, razvoja i Života
Zbornik radova, Ivanec 1997.
104. Utvrđeni gradovi i kašteli na obalnom području Sjevernog jadrana
Izdavački centar Rijeka, Rijeka 1997.
105. Barokna transformacija stare urbane jezgre Varaždina
Encyclopaedia Moderna, 48, Zagreb 1998.